

Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Vernis

Onlangs opende de Utrecht School of Economics haar nieuwe oude pand officieel met een vernissage. De beeldende kunstenaars die het geheel luister mochten bijzetten, waren met zorg gekozen en hadden één gemeenschappelijk kenmerk: ze waren zowel kunstenaar als econoom. De combinatie – het moet gezegd – is bijzonder, zo niet uniek. Van een aantal economen was hun tweede leven als kunstenaar bekend (bijvoorbeeld Jan Pen), maar voor anderen had de bijeenkomst een hoog uit-de-kast-gehalte. Economie en kunst laten zich soms moeilijk rijmen. Regelmatig zijn de economie en de kunst met elkaar in conflict waar het gaat om de prijs van het museumkaartje, de hoogte van het btw-tarief, de mate van subsidiëring van de kunstenaar, om slechts enkele symptomen te noemen. Soms wordt een voorwerp van nationaal belang, zoals de Victory boogie woogie of een verloren gewaande Rembrandt, gevlijd op het bed van economische belangen, maar zelfs dan mag het niet te veel kosten. Nu werkt de kunstenaar ook niet altijd mee om het de econoom makkelijker te maken. De Amerikaan Andy Warhol zag een kunstenaar als iemand die dingen maakt die niemand nodig heeft, maar die het om een of andere reden een goed idee vindt om de mensheid ze toch maar te schenken. Voor een econoom valt dit moeilijk te verteren. Aan de andere kant wil de Amerikaanse econoom J.K. Galbraith ons doen geloven dat we in aanraking komen met onze diepste gevoelens door het kopen van gewone dingen in de supermarkt. Hoewel ik me hier enigszins op glad ijs begeef, kan ik me voorstellen dat menig kunstenaar hier andere ideeën over heeft. Een ander aspect dat regelmatig de harmonie tussen kunst en economie verstoort, is het vermeende elitaire karakter van de beeldende kunsten, en de marktgeïnspireerde overtuiging van de economie als het om publieke middelen gaat. De altijd om geld verlegen zittende musea, podia of orkesten draaien om de publieke middelen heen in de hoop de muze te plezieren en ook nog eens de continuïteit te garanderen. De markteconoom ziet vooral de beperkte

kunstelite in een cultuurschouwspel en de afwezigheid van de vraag naar het bestaande kunstaanbod bij een grote meerderheid. Bij de cultuureconoom Klamer heeft dit geleid tot de suggestie om musea en andere cultuurinstellingen maar helemaal weg te halen bij markten en overheden en hun lot te leggen in de handen van goedwillende filantropen (Klamer, 2005). Hiermee schaart Klamer zich in de rij achter Thorbecke: 'Kunst is geene zaak van de regering.' Toch is dit vreemd. Een al even selecte en elitaire groep als het wetenschappelijk onderwijs weet zich al jaren verzekerd van de intensieve aandacht van opeenvolgende kabinetten, ongeacht hun politieke signatuur. De bijbehorende publieke middelen zijn steeds meer een indicatie van de betrokkenheid van beleidsmakers bij het onderwijs, die daarbij gesteund worden door de economische argumentatie die leidt van onderwijs tot economische groei. Als dezelfde argumentatie werd gehanteerd bij de elitaire kunst, dan zou blijken dat het wetenschappelijk onderwijs mogelijk een kleinere groep bereikt dan de cultuurinstellingen in ons land. Men ziet de economische waarde van de kunsten echter als beperkt (Klamer, 2005) en dit laat zich transponeren naar de bijdrage aan de economische groei. Het is nog maar de vraag of museum- of theaterbezoek volledig in kan staan voor de economische effecten van de schone kunsten. Net zo min als het aantal bezette collegebankjes indicatief zullen zijn voor de economische groei, zo zal museumbezoek op zich zelf ook niet veel zeggen. Veeleer moet gezocht worden naar de spin-offs van kunstzinnige creativiteit die, net als in het wetenschappelijk onderwijs, leiden tot hernieuwde inzichten, verrassende innovaties, en anticyclisch gedrag. Dit geeft ook te denken voor wat betreft de huidige hype van de kennisintensieve sprong voorwaarts: de kenniseconomie. Het eenzijdige bevoornden van het wetenschappelijk onderzoek en onderwijs teneinde de economische groei te bevorderen kan met evenveel argumenten worden vervangen door een bevordering van de kunsten. Het accent dat wordt gelegd op een kenniseconomie zou in dat opzicht ook kunnen worden verlegd naar een creatieve economie. Hierbij zorgt de creatieve mens voor inspiratie van uitvinding en innovatie. Helaas is deze gedachte allesbehalve origineel; we hebben het alleen nog niet vertaald in beleid.

In Utrecht heeft men een poging ondernomen om economie en kunsten te vermengen, maar vooralsnog gaat het hier alleen om uiterlijkheden en dus om de buitenste vernislaag. Dit werd bevestigd door een van de kunstenaar-economen die voorafgaande aan de bijeenkomst in tweestrijd stond voor zijn kledingkast: de kunstenaar overwon.

LITERATUUR

A. Klamer (2005) *In hemelsnaam*. Kampen: Ten Have.